

**НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ І СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ
ПРОБЛЕМ НАЦІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ**

НЕЗАЛЕЖНА УКРАЇНА В КООРДИНАТАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

*(Монографію присвячено 25-річчю створення ПВНЗ
«Міжнародний науково-технічний університет
імені академіка Юрія Бугая»)*

КИЇВ – 2018

УДК 338.27:519.71:330.46

ББК 65.9.(4 Укр.) – 98

Н 44

Рекомендовано до друку Вченою радою Міжнародного науково-технічного університету імені академіка Юрія Бугая (прот. № 08/1718 від 26 червня 2018 р.). Монографію підготовлено на честь 25-річчя створення МНТУ.

Н 44 Незалежна Україна в координатах сталого розвитку: [Монографія] / [В. В. Микитенко, Ю. Б. Порожнявий, Д. О. Микитенко, С. М. Шкарлет, П. Д. Рогов, В. Ю. Худолей, І. М. Крейдич, І. М. Лицур, А. І. Ільчук, А. О. Гаркуша, В. В. Корнеєв, Н. М. Шелудько]. – Київ: Міжнародний науково-технічний університет ім. академіка Юрія Бугая, 2018. – 1044 с.

Рецензенти

Голетіані К. – професор, декан логістичного факультету, Батумський національний технічний університет, м. Батумі, Грузія;

Дьякон Д. – доктор економічних наук, професор, ректор, Вища школа менеджменту інформаційних систем «ISMA University», м. Рига, Латвія;

Кузьмін О. Є. – д.е.н., проф., директор Навчально-наукового інституту економіки і менеджменту національного університету «Львівська політехніка», Заслужений діяч науки і техніки України, м. Львів, Україна;

Нікіфоровіч М. – професор Публічного дослідницького університету ім. Джорджа Мейсона, округ Ферфакс, Вірджинія, США;

Ользевські В. – професор, Університет Економіки, ректор, м. Бидгощ, Польща;

Савіна Н. Б. – д.е.н., проф., проректор з наукової роботи і міжнародних зв'язків, Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне, Україна;

Саркісіан-Дікова К. – професор, завідувач департаменту міжнародної економіки, Академія світової економіки імені Дімітрія Ценова, м. Свищов, Болгарія;

Смолянюк В. Ф. – д.п.н., проф., завідувач кафедри політології та національної безпеки, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, м. Київ, Україна.

Монографію присвячено системному аналізу можливостей еволюційного розвитку національної соціально-економічної системи, забезпечення стійкості і надійності функціонування та цілеспрямованія її динаміки до перспективних кутів соціально-економічного, технологічного і суспільного відродження в ресурсних обмеженнях при постійному нарощенні суспільно-політичних і військово-економічних загроз українському державотворенню.

За результатами виконання науково-прикладного дослідження розвинуто: а) вихідні принципи мультидисциплінарної концепції макросистемної еволюції України у разі її реалізації в ресурсних обмеженнях при нарощенні суспільно-політичних та військово-економічних загроз і ризиків сталому розвитку державі та її регіонам; б) світовий, європейський та український досвід врахування домінант

теорії «життєвого простору» у процесах переформатування і доктринальних положеннях національного розвитку; в) геоекономічні, політичні та ментальні чинники забезпечення «життєвого простору» української державності; г) конститутивно-ключові елементи безпеки особи, як запоруки успішного розвитку національного державотворчого проекту; д) сутність і зміст реальних загроз національним інтересам та національній безпеці України у контексті порушень прав і свобод людини та громадянина.

Послідовно здійснено макроекономічний, міждисциплінарний та крос-культурний синхронний аналіз політичних, суспільних, методологічних і концептуальних засад формування на теренах державі системних ознак задля забезпечення її переходу та регіонів до сталого розвитку. Визначено суспільно-політичні та духовно-моральні детермінанти сучасної управлінської кризи, яка набула в державі загрозливих масштабів. З'ясовано і обґрунтовано умови: а) виникнення об'єктивних та суб'єктивних соціально-економічних диспропорцій у розвитку держави та її регіонів; б) агресії Російської Федерації проти України та втрат із аргументацією висновків і пропозицій щодо упередження й елімінування загроз та ризиків сталому розвитку держави в умовах геополітичних трансформацій світогосподарської системи.

Поряд із вказаним, розробниками запропоновано до використання алгоритм розбудови нової регіональної карти України за форматом територіальних природно-господарських округів задля переформатування соціально-економічного простору держави у контексті її інтеграційного вибору. Оцінено: а) рівні результативності управління розвитком стратегічного потенціалу за роки незалежності та визначено проблеми і перешкоди на шляху синхронного забезпечення процесів його формування, нарощення, трансформації, трансляції і раціоналізації використання (освоєння); б) обсяги економічного зиску держави від збереження працездатності особи; когнітивно-інформаційний ресурс сталого розвитку держави та фінансово-економічні параметри, що уможливають регенерацію українського соціуму. Поряд із цим, проаналізовано і розкрито реальні проблеми забезпечення національної безпеки, які пов'язані з мінерально-сировинним комплексом. Визначено стратегічне місце і роль мінерально-сировинних ресурсів в системі національної безпеки та запропоновано оновлений концепт їх сталого використання в умовах нарощення загроз і ризиків сталому розвитку держави та її регіонів.

У монографії, за результатами дослідження, авторським колективом приведено результати моделювання стійкості функціонування енерго- й ресурсо-ємних та наукоємних галузей і виробництв у ретроспективному періоді. Розкрито: а) перешкоди на шляху підвищення надійності функціонування та цілеорієнтованого розвитку регіональних соціально-економічних систем; б) проблеми ресурсно-функціонального забезпечення реального сектору економіки за роки незалежності; в) тенденції та перспективи інноваційно-

інвестиційного розвитку базових видів економічної діяльності національного господарства; г) результати оцінювання негативних наслідків недостатності розвитку та забезпечення збалансованості функціонування національного фінансового ринку на первинному рівні реалізації функціоналів реального сектору української економіки у площині фінансового забезпечення процесу суспільного виробництва, зокрема, на макроекономічному рівні у контексті підвищення рівня ефективності формування та використання національних заощаджень. Саме, із цього і запропоновано конкретний комплекс заходів, які наповнять український фондовий ринок привабливими активами для реалізації стартів його, дійсно, масованого розвитку, включно з швидшим запровадженням накопичувальної пенсійної системи, як джерела масових довгострокових інвестиційних ресурсів.

Авторами наукового видання за оригінальними модельними вирішеннями, розробленими за використання сформованої мультирівневої системи відносних показників, побудовано довгостроковий прогноз (до 2030 року) основних макроекономічних показників України у разі реалізації на практиці детермінант стратегії макросистемної еволюції держави, концепт якої передбачає забезпечення її переходу до сталого розвитку. Представлено й обґрунтовано варіанти імовірного розвитку суспільно-політичної ситуації в Україні. Визначено перспективні напрями реалізації національних економічних і суспільно-політичних інтересів у контексті деструктивних кліматичних зрушень. Сформульовано принципи, форми, механізми, важелі і регулятори: а) безпечної реінтеграції населення та територій за умов нагромадження військово-економічного конфлікту на сході країни; б) конституційні положення формування нової політичної системи влади в Україні; в) глокалізації державного фінансового ринку у контексті елімінації й упередження загроз економічній безпеці тощо.

Видання становить інтерес для: а) політиків, фахівців і професіоналів, державних службовців та науковців, які опікуються вирішенням системних суспільно-політичних, економічних, фінансових, екологічних і медико-соціальних проблем сталого розвитку держави та її регіонів; б) викладачів, аспірантів і студентів вищих навчальних закладів, спеціалістів у галузі техніко-економічного планування та суспільно-політичного прогнозування.

УДК 338.27:519.71:330.46

ISBN 978-617-7573-64-6

© В. В. Микитенко, Ю. Б. Порохнявий,
Д. О. Микитенко, С. М. Шкарлет,
П. Д. Рогов, В. Ю. Худолей,
І. М. Крейдич, І. М. Лицур, А. О. Гаркуша,
Л. І. Ільчук, В. В. Корнєєв, Н. М. Шелудько, 2018.
© МНТУ, 2018.

ЗМІСТ

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	9
ПЕРЕДНЄ СЛОВО	10
ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ АКТИВІВ ДЕРЖАВИ (ПЕРЕДМОВА)	14
РОЗДІЛ 1. ЛЮДИНА В СИСТЕМІ СОЦІУМУ У КОНТЕКСТІ ІСТОРИЧНИХ ТА ДОСЛІДНИЦЬКИХ ПІДХОДІВ	22
1.1. Концепти формування «життєвого простору» людини і нації у географічній, історичній та соціально-політичній площині	23
1.2. Світовий, європейський та український досвід реалізації вихідних положень теорії «життєвого простору»	59
1.3. «Життєвий простір» доби державної незалежності: чинники, складові та географічно територіальні виміри	85
1.4. ГЕОЕКОНОМІЧНІ, ПОЛІТИЧНІ ТА МЕНТАЛЬНІ ЧИННИКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ «ЖИТТЄВОГО ПРОСТОРУ» УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ.	109
Висновки до розділу 1	118
Список використаних джерел до розділу 1	124
РОЗДІЛ 2. ЛЮДИНА – СУСПІЛЬСТВО – ДЕРЖАВА: ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОЗВ’ЯЗКУ ТА ВЗАЄМОДІЇ	131
2.1. Єдність і різноманіття існування окремих «світів» і «мікросвітів» регіонів України у контексті національної ідентичності та традиційних християнських цінностей українського етносу	132
2.2. Елементи безпеки особи, як запорука успішного розвитку національного державотворчого проекту	154
2.3. Конститутивно-ключові параметри розвитку та становлення особи в системі українського державотворення	175
2.4. Загрози національним інтересам і національній безпеці у контексті порушень прав та свобод людини і громадянина	188
Висновки до розділу 2	210
Список використаних джерел до розділу 2	215

РОЗДІЛ 3. ЗДОБУТКИ ТА ВТРАТИ: ПРОБЛЕМИ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ.....	218
3.1. СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА ДУХОВНО-МОРАЛЬНА ДЕТЕРМІНАНТИ СУЧАСНОЇ УПРАВЛІНСЬКОЇ КРИЗИ	219
3.2. ОБ'ЄКТИВНІ ТА СУБ'ЄКТИВНІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ДИСПРОПОРЦІЇ У РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ ТА ЇЇ РЕГІОНІВ: УПРАВЛІНСЬКИЙ ВИМІР.....	247
3.3. КРИЗИ УКРАЇНСЬКОГО СОЦІУМУ ТА ГЕОПОЛІТИЧНИЙ ВИБІР ДЕРЖАВИ	279
3.4. ПЕРЕДУМОВИ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ ТА ВТРАТ: УРОКИ ТА ВИСНОВКИ ЩОДО УПЕРЕДЖЕННЯ Й ЕЛІМІНУВАННЯ ЗАГРОЗ І РИЗИКІВ	307
Висновки до розділу 3	323
Список використаних джерел до розділу 3	333
РОЗДІЛ 4. ПЕРЕШКОДИ НА ШЛЯХУ ПЕРЕФОРМАТУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ	340
4.1. РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СТРАТЕГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДЕРЖАВИ: ВИМІРИ ТА ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	341
4.2. МОДЕЛЮВАННЯ СТІЙКОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕНЕРГО- Й РЕСУРСО- ЄМНИХ ТА НАУКОЄМНИХ ГАЛУЗЕЙ І ВИРОБНИЦТВ	367
4.3. ПЕРЕШКОДИ НА ШЛЯХУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАДІЙНОСТІ ЦІЛЕОРІЄНТОВАНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНИХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ	389
4.4. РЕСУРСНО-ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ ЗА РОКИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ	418
4.5. РОЛЬ МІНЕРАЛЬНО-СИРОВИННОЇ СКЛАДОВОЇ ПРИРОДНОГО БАГАТСТВА У ЗАБЕЗПЕЧЕНІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ	454
Висновки до розділу 4	471
Список використаних джерел до розділу 4	478
РОЗДІЛ 5. ДЕТЕРМІНАНТИ ТРАНСФОРМАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВИМІРІВ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОГО УТВОРЕННЯ	490
5.1. ФОРМУВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ПРИРОДНО-ГОСПОДАРСЬКИХ ОКРУГІВ ТА ПЕРЕФОРМАТУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ.....	491

5.2. ТЕНДЕНЦІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ БАЗОВИХ ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	504
5.3. РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ТА ЯКІСТЬ ЖИТТЯ: ЕКОНОМІЧНИЙ ЗИСК ДЕРЖАВИ ВІД ЗБЕРЕЖЕННЯ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ ОСОБИ	549
5.4. КОГНІТИВНО-ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА ПЛОЩИНА РЕГЕНЕРАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО СОЦІУМУ	582
5.5. ГЛОКАЛІЗАЦІЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ У КОНТЕКСТІ УПЕРЕДЖЕННЯ РЕАЛЬНИХ ЗАГРОЗ ЕКОНОМІЧНИЙ БЕЗПЕЦІ.....	596
Висновки до розділу 5	616
Список використаних джерел до розділу 5	625
РОЗДІЛ 6. ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ВІДРОДЖЕННЯ ДЕРЖАВИ В РЕСУРСНИХ ОБМЕЖЕННЯХ ПРИ НАРОЩЕННІ ЗАГРОЗ І РИЗИКІВ СТАЛОМУ РОЗВИТКУ	645
6.1. СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ ДИНАМІКИ ТА СТРУКТУРНИХ ЗРУШЕНЬ ЗА ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ ПРОЦЕСНОГО УПРАВЛІННЯ	646
6.2. ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ СКЛАДНИХ СИСТЕМ У КОНТЕКСТІ ДОСЯГНЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ РІВНОВАГИ В УКРАЇНІ.....	658
6.3. ПРИЙОМИ КОРИГУВАННЯ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ ДО ГЕНЕРУВАННЯ ЯКІСНИХ ОЗНАК СТІЙКОСТІ І НАДІЙНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ	677
6.4. ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ КОНСЕНСУС РОЗВИТКУ РИНКУ ПРАЦІ ТА ІНСТИТУЦІЙНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ЙОГО МОДЕРНІЗАЦІЇ.....	699
6.5. МЕХАНІЗМ СТАЛОГО ФІНАНСУВАННЯ ПОТРЕБ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ, БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ ДЕРЖАВИ.....	709
Висновки до розділу 6	731
Список використаних джерел до розділу 6	740
РОЗДІЛ 7. ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЕЛІМІНУВАННЯ РЕАЛЬНИХ ЗАГРОЗ І РИЗИКІВ СТАЛОМУ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ	747
7.1. ПРОГНОЗНІ УМОВИ (МОЖЛИВОСТІ) ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....	748
7.2. БЕЗПЕЧНА РЕІНТЕГРАЦІЯ ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНОЇ ТЕРИТОРІЇ: СВІТОВИЙ ДОСВІД ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ ВІЙСЬКОВИХ КОНФЛІКТІВ ІЗ	

ЗАЛУЧЕННЯМ ПАРАМІЛІТАРНИХ СТРУКТУР (МІЖНАРОДНИХ МИРОТВОРЧИХ СИЛ)	770
7.3. ІНВАРІАНТНИЙ РОЗВИТОК ПОДІЙ В УКРАЇНІ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ВЛАСНИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПЕРСПЕКТИВ	792
7.4. ПРОГНОЗНІ МОДЕЛІ МАКРОЕКОНОМІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ.....	810
7.5. ПРОВІДНІ ПОЛОЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ НОВОЇ СИСТЕМИ ПОЛІТИЧНОЇ ВЛАДИ	839
Висновки до розділу 7	864
Список використаних джерел до розділу 7	869
ДОМІНАНТИ СТРАТЕГІЇ МАКРОСИСТЕМНОЇ ЕВОЛЮЦІЇ ДЕРЖАВИ (ЗАМІСТЬ ПІСЛЯМОВИ)	878
ДОДАТКИ.....	893
Додаток А. Людина в системі соціуму у контексті історичних та дослідницьких підходів	894
Додаток Б. Людина і суспільство в Україні: особливості взаємозв'язку та взаємодії	907
Додаток В. Здобутки та втрати: проблеми незалежної України	939
Додаток Г. Детермінанти трансформації соціально-економічних вимірів та перспективи забезпечення збалансованого розвитку державного утворення	944
Додаток Д. Практичні рекомендації щодо елімінування реальних загроз сталому розвитку держави.....	963
Додаток З. Домінанти стратегії макросистемної еволюції держави	1033

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ВВП	Валовий внутрішній продукт
ВДВ	Валова додана вартість
ВЕД	Види економічної діяльності
ВООЗ	Всесвітня організація охорони здоров'я
ВРП	Валовий регіональний продукт
ВТО	Всесвітня торгівельна організація
ЄС	Європейське співтовариство
ЗВТ	Зона вільної торгівлі
ЗЕД	Зовнішньоекономічна діяльність
ЖКГ	Житлово-комунальне господарство
ІСІ	Інститути спільного інвестування
МГМ	Медико-генетичний моніторинг
МВФ	Міжнародний валютний фонд
МЕА	Міжнародне енергетичне агентство
МЗС України	Міністерство збройних сил України
МОЗ України	Міністерство охорони здоров'я України
НАТО	North Atlantic Treaty Organisation (Організація Північноатлантичного договору)
НГ	Національне господарство
НЕІ	Національні економічні інтереси
НПС	Навколишнє природне середовище
НСЕС	Національна соціально-економічна система
ОВЗ	Основні виробничі засоби
ОБСЕ	Організація по безпеці та співпраці в Європі
ОДКБ	Організація договору про колективну безпеку
ООН	Організація об'єднаних націй
ОТГ	Об'єднанні територіальні громади
ПЕК	Паливно-енергетичний комплекс
ПЕР	Паливно-енергетичні ресурси
ПКС	Паритет купівельної спроможності
ПСР	Потенціал сталого розвитку
РПК	Регіональний промисловий комплекс
РСЕ	Реальний сектор економіки
РФ	Російська Федерація
США	Сполучені штати Америки
СРСР	Союз Радянських соціалістичних республік
СНД	Співдружність Незалежних Держав
СП	Стратегічний потенціал
СР	Сталий розвиток
УРСР	Українська радянська соціалістична республіка
ФПГ	Фінансово-промислова група
ЄС	Європейське співтовариство
ТНК	Транс національна компанія
ТПВ	Технологічна підготовка виробництва
ТПГО	Територіальний природно-господарський округ
ШОС	Шанхайська організація співробітництва

ПЕРЕДНЄ СЛОВО

Моє переднє слово, перш за все, безпосередньо звернено до шановного Читача, оскільки, гортаючи перші сторінки цієї книги, палітурка якої все ще відчуває подих типографської фарби, вважаю за необхідне подякувати всій команді видавництва, тим дбайливо-майстерним й професійним рукам, які, власне, й сприяли виданню колективної монографії, у змісті якої розкрито результати науково-прикладних міждисциплінарних досліджень. Поряд із цим, вважаю за доцільне відзначити та підкреслити наступне:

серед сірої маси однотипних і, до болю схожих одна на одну, «лозунгових» програм щодо подальшого суспільного та соціально-економічного розвитку України, які виносяться на широкий загал останнім часом, та які відрізняються лише обличчям політичних лідерів на обкладинках, на замовлення яких і здійснювалося упорядкування й обґрунтування відповідних напрямів і шляхів їх реалізації, з'явилась нова, дещо незвична, а можливо, навіть, й контroversійна за змістовністю стратегія державного управління. Проте, необхідно наголосити таке: це є визначальна мультидисциплінарна розробка. Тобто, результат праці, яка сформована і репрезентована за ustalеними науково-прикладними канонами щодо розкриття, систематизації та вирішення фундаментальних науково-прикладних проблем. Це – науково-прикладна розробка «Незалежна Україна в координатах сталого розвитку», що пропонується українській громаді і науковій спільноті даним авторським колективом.

Слід визнати, що авторський колектив, науково-прикладна діяльність якого має безпосереднє відношення до створення, функціонування та подальшого розвитку Міжнародного науково-технічного університету імені академіка Юрія Бугая, для себе свідомо відмовилися від затертих та набридлих спільноті політичних і економічних кліше та різних, запозичених у міжнародних консультантів, «-ізмів» для того, аби нарешті щиро запропонувати оригінальні ідеї, які б сприяли формуванню своєї рідної, вітчизняної – **автентичної української національної державотворчої політики.**

Тобто, слід засвідчити: дослідниками мається на увазі – розроблення такої макросистемної політики, яка б ґрунтувалася на непохитній основі української ідентичності та

органічно витікала із засадничих якостей українського національного характеру. Політики, яка б:

а) повторювала та втілювала у собі найбільш позитивні конститутивно-ключові риси українського народу;

б) дійсно допомагала становленню сильної, успішної, розвиненої та процвітаючої країни від початку її теперішньої державної незалежності до загальнонаціонального українського успіху у прийдешніх часах і поколіннях;

в) однозначно сприяла свідомому виробленню чіткої і обґрунтованої стратегічної мети діяльності та розвитку суспільства із усвідомленням своєї історичної перспективи і з обов'язковим врахуванням нашої ментальності, де присутня потужна та найбільш раціональна складова.

Поряд із вказаним, вважаю за доцільне визнати і підтвердити, що авторський колектив приклав достаньо системних зусиль і навів у роботі детальні обґрунтування позицій, які репрезентовані у розділах цього наукового видання, що б сформулювати, визначити й розкрити змістовність нової політики сталого розвитку (тобто, стратегічний інструментарій реалізації на практиці домінант національної стратегії сталого розвитку), яка б:

а) сприяла формуванню: ефективно діючих інститутів державної влади; соціальної солідарності і справедливості та гуманізації суспільства на засадах гарантування й забезпечення реальних і рівних прав;

б) убезпечила б генерування в межах національної соціально-економічної системи синергетичних типу умов до забезпечення переходу держави та її регіонів до сталого розвитку в ресурсних обмеженнях;

в) за наслідками її реалізації, створювала певне «вікно можливостей» для української держави та української нації, загалом, задля здійснення необхідного маневру, як у питаннях вибору для неї найбільш сприятливої моделі соціально-економічного розвитку, так і щодо характеру і глибин зовнішньої взаємодії із своїми стратегічними партнерами (старими та новими);

г) не була пов'язана з будь-якими зовнішніми владними замовленнями і, яка не стане у подальшому інструментарієм знуцання над суспільством, людиною, громадянином та особою, рівно, як і над державністю з боку самої системи влад, оскільки, автори даного науково-прикладного дослідження

ніколи не були при владі та й не приймали участі у ганебному розкраданні народної власності і народних коштів.

Авторський колектив не цікавить політика, в яку граються балакучі державні й регіональні пройдисвіти-корелянти, фінансові спекулянти, герої світських хронік та «дешеві» політичні популісти. У цій розробці дослідники висувають та обґрунтовують оригінальні ідеї, які мають забезпечити прихід до системи державної влади, дійсно, нової генераціїлюдей. Адже, насправді політика (яку всі ми так звикли не безпідставно вважати брудною справою, особливо, у нашій країні) – це всього лише мистецтво – мистецтво вмілого, але професійного й системного управління державою, державними справами.

Історія засвідчує і підтверджує об'єктивність авторського переконання про те, що успіхів досягали не ті, хто висував лозунги чи багато говорив, а саме ті, хто мав цілісний й системний світогляд, що дозволяв би бачити й сприйняти фундамент усього комплексу, існуючих в державі, суспільних, політичних, соціальних, екологічних, медичних, економічних та іншої природи проблем.

Тож, відомо, що не маючи масштабного розуміння загальної суспільно-політичної ситуації, неможливо побачити глибинні її основи, визначити історичні фази й динаміку розвитку національних природно-господарських систем, здійснювати відповідні суспільно корисні перетворення, забезпечити загальнонаціональну консолідацію з метою побудови, оптимальної для України, моделі еволюційної економіки.

Можливо, представлене наукове видання і репрезентовані у ньому науково-прикладні здобутки – це є воанням поодиноких, які ще здатні реально оцінити те, що відбувається сьогодні як в Україні, так і в межах світогосподарської системи, і де їхні голоси тонуть серед організованого лементу наближених, які «обліпили» владну та державну «вертикаль». При цьому, не суть важливо, якій «кольоровій гамі» останні віддають перевагу і яку сповідують політичну ідеологію та інше.

Маю надію, що результатом широкого та відкритого обговорення, запропонованих авторським колективом ідей і розробок щодо макросистемної еволюції нашої держави у декількох пріоритетних площинах, стане спільна загальнонаціональна позиція, яка так необхідна, наразі, для досягнення головної мети – покращення якості життя всіх тих, хто проживає на цій благословенній Всевишній землі – України.

Дорогі співвітчизники!

Не можна надалі байдуже спостерігати за бідами України, які спричинені хибними й системними соціально-економічними, політичними і гуманітарними помилками теперішніх і ретроспективних часів політичних діячів. Адже, українці століттями спостерігали власне національне поневолення та приниження. Тож, переконаний, що настав саме той час у багатовимірному просторі наявних проблем і загроз, який:

а) вимагає від усіх нас повернення Вітчизни українському народу;

б) підтримує відродження довіри людей до влади та власної держави;

в) спонукає до відкритого діалогу, активних виважених і продуманих політичних кроків, у першу чергу, суб'єктів державного управління.

Тож, користуючись нагодою, хочу підкреслити, що попереду у всіх нас ще багато невирішених та складних державотворчих питань.

Отже, мусимо вирішувати їх разом, спільними зусиллями та спільною конструктивною співпрацею. Причому як на науково-теоретичному рівні, так і у практичній площині щодо впровадження у життя виважених і обґрунтованих державотворчих ідей та пропозицій. І той, хто взявся за їх вирішення, дає урок не лише професійної майстерності, але й урок власної гідності, справжнього патріотизму. І так важливо, щоб питання, які розглядаються і розкриті у цій праці, сприймалися в оточуючому світі, як питання нагального цивілізаційного вибору нашої нації та країни, загалом.

Радник при Дирекції Державної установи «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України», академік НАН України, д.е.н., проф., Заслужений діяч науки і техніки України – О. М. Алимов.

ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ АКТИВІВ ДЕРЖАВИ

(ПЕРЕДМОВА)

Нагальним є визнати, що складні процеси глобалізації та суперечливі геополітичні зміни у сучасному світі, необхідність пошуку найбільш оптимальної моделі функціонування організаційної структури управління Україною загалом, як сучасної самостійної, незалежної та успішної держави, проведення відповідних реформ в усіх сферах нашого суспільства, нагально потребують пошуку неординарних політичних, соціально-економічних та управлінських рішень, а також, відповідно, й перегляду багатьох, традиційно усталених, підходів й стереотипів, які є притаманними для вітчизняної системи державного управління на сучасному етапі розвитку національного господарства. Зазначене зумовлює необхідність: розробки науково обґрунтованої державної політики, спрямованої на захист життєво важливих інтересів особи, суспільства й держави; пошуку та використання принципово нових концептуальних управлінських дій (кроків) до її формування та реалізації в умовах ресурсних обмежень при постійному нарощенні суспільно-політичних загроз і ризиків сталому розвитку держави та її регіонів.

«Незалежна Україна в координатах сталого розвитку» як науково-прикладна розробка є, за змістовністю, саме тією монографією, яка присвячуються комплексу складних і, доволі суперечливих, сьогоденних суспільних проблем, а також розробленню й обґрунтуванню оптимальних для України шляхів та методів подальшої розбудови національної державності. Предметом системного дослідження автори обрали комплекс питань, довкола яких точиться, наразі, гостра дискусія, як серед українських науковців, політиків, державних службовців органів влади і місцевого самоврядування, так і вітчизняних та закордонних кіл експертного середовища, відповідно, й вирішення яких

потребує поєднання наукового знання фахівців із різних галузей знань із практикою державного управління.

Колектив авторів не належить до тих, хто обирає обтічні форми для своїх висновків із метою уникнути критики на свою адресу. Емпірична та теоретична база, яка є доступною, дозволила проаналізувати системні проблеми, які досліджуються з онтологічної, гносеологічної, методологічної та аксіологічної точок зору, зробити власні висновки і запропонувати авторські підходи до їх розв'язання й вирішення. На переконання авторів монографії, цінність цієї мульти-дисциплінарної праці полягає не лише у тому, що її положення та висновки можуть слугувати науково-теоретичною основою для подальших наукових системних досліджень, але є певною інтегрованою базою системних уявлень про теперішні суспільні процеси, як необхідної складової у практичному використанні при розробці й реалізації інституційних, економічних, політичних та соціальних стратегій суспільно-політичного розвитку в умовах швидкоплинних державотворчих трансформаційних процесів.

Ця наукова праця створювалася, звичайно, не з метою надати суспільству безліч рецептів на всі випадки подальшого державотворення чи як панацея від можливих помилок. Ми впевнені, що жоден із державних, чи то політичних діячів ще не зміг би скористатися чужим планом дій у своїй діяльності. То що ж тоді міститься у цій книзі? Поради щодо створення власної стратегії? Можливо.

Тож у науковому виданні, майже для кожної ключової сфери державного управління, надаються інституційні, аналітичні та прогностичні висновки щодо основного лейтмотиву подолання наявних протиріч і загроз. Тобто те, що, на авторське переконання, має лишитися лише в позитивному активі державотворчих устремлінь. Ключові моменти, на яких ми зупиняємося кожного разу і репрезентуємо, звичайно, є орієнтовними та обґрунтованими з авторського погляду. Їх можна реалізувати у будь-який спосіб, а може, і не тільки їх. Окремо хотілося б зазначити і про визначені й розкриті у роботі прогностичні сценарії ймовірного перебігу різних за природою подій в межах України. Ми вважаємо, що основним і найкращим, за результатами їх дослідження, є: а) можливість елімінавання комплексу реальних загроз і ризиків сталому розвитку; б) унеможливлення, або попередження найгіршого,

більш негативного розвитку ситуації як для суспільства, нації, держави, так і для окремо взятого громадянина України.

Згідно з поставленою метою – визначального концепту формування і реалізації в ресурсних обмеженнях державної політики – у пропонованому дослідженні проаналізовано і визначено реперні точки, актуальну проблематику та подальший маршрут українського державотворення. При цьому, автори монографії поширюють, обґрунтовують та удосконалюють, викладені у попередніх наукових розробках («Феноменологічні альтернативи економічного зростання України» та «Макросистема еволюція української економіки»):

а) концепт комплексного дослідження і системного вирішення соціально-економічних, суспільно-політичних, техніко-технологічних, екологічних та медико-соціальних проблем;

б) модель розбудови економіки України соціетального типу;

в) процедури сформування національної соціально-економічної системи з новим фазовим портретом та цільовими функціоналами задля елімінування ризиків і загроз у контексті спрямування її магістральної траєкторії до перспективних кутів розвитку.

Беззаперечно, у центрі уваги залишаються також і ключові проблеми щодо забезпечення індивідуальної стійкості та надійності функціонування виробничо-економічних систем, енергоефективності національної економіки та дієвості механізмів державного регулювання, проте, розглядаються вони у поглибленому аналітико-фактографічному й суспільно-політичному контексті. Так, зокрема, обґрунтовано принципи сталого фінансування потреб державного розвитку, включаючи національну економіку, безпеку і оборону, за рахунок формування правового інституту громадянської власності на природні ресурси та механізмів суверенного фінансування надходженнями від природної ренти. Подано характеристику суверенного фонду та фонду громадянських дивідендів як інститутів накопичення державних коштів та управління державними і особистими фінансовими активами в умовах соціально-економічної та воєнної кризи. Обґрунтовано і доведено, що за умов ефективного вилучення природної ренти надходження, які можуть бути спрямовані на виплату громадянських дивідендів та створення фонду

суверенного добробуту, можуть складати не менше, ніж 150 млрд. грн. щорічно. Впровадження запропонованих механізмів дозволить на довгострокову перспективу створити надійне й сучасне джерело сталого фінансування перспективних державних потреб в особливий період (воєнної загрози чи воєнної кризи), певним чином підвищити рівень добробуту населення країни.

У монографії ми прагнемо знайти рішення застарих проблем: держава і особа людини–громадянина; громадяни-суспільство і держава; держава і ринок; приватний і державний сектор; приватна ініціатива і межі державних та національних інтересів; формування необхідних умов цивілізованого розвитку підприємництва; активізація інноваційно-інвестиційної діяльності; забезпечення безпеки як особи, людини, громадянина, так і нації та держави загалом; вартість життя й економічний зиск держави від збереження працездатності економічно активного населення. Ця проблематика, на сьогодні, набуває особливого значення і стає вирішальним фактором, який спроможний у подальшому визначати перспективи сталого розвитку суспільства і держави.

І, у цьому контексті, власне, прийшов час переглянути роль держави не як центрального органу планування, а як засновника необхідних сучасним комплексним ринкам структур та інституцій задля надання їм можливості ефективного функціонування, заради успіху й процвітання української нації. У даних просторово-часових координатах у роботі представлено нові ідеологічні засади інституціонального зрізу національної культури, політики й наявного стратегічного потенціалу, загальнонаукові принципи стратегії макросистемної еволюції, доміанти розвитку української макрогенерації, життєві цикли української темпосистеми за роки незалежності. Побудовані та репрезентовані у монографії прогнози основних макроекономічних показників розвитку економіки до 2030 року (у разі реалізації стратегії макросистемної еволюції держави) обраховані за використання оригінальних модельних рішень, які розроблено на основі сформованої мультирівневої системи відносних показників оцінювання-прогнозування масштабів потенціалу сталого розвитку, вихідних елементарних складових зі складу

стратегічного потенціалу держави, енергоефективності національної економіки, сталого водокористування тощо.

Реалізація на практиці моделі макросистемної еволюції має забезпечити розроблення і застосування об'єктивного стратегічного набору у площині генерування умов і системних ознак сталого розвитку держави та її регіонів в ресурсних обмеженнях при постійному нарощенні суспільно-політичних та військово-економічних загроз і ризиків українському державотворенню.

Теоретичним засобом розбудови нової регіональної карти, у відповідності до вимог Угоди про асоціацію України з країнами-членами ЄС – є авторська концепція реформування системи адміністративно-територіального устрою за форматом десяти територіальних природно-господарських округів. На авторське переконання – це єдиний спосіб формування та розвитку Україною національного варіанту еволюційної економіки в умовах транснаціоналізації світогосподарської системи та створення на наших теренах суспільства постіндустріального рівня з уникненням (або ж елімінуванням) неочікуваних наслідків, криз і депресій. Тож, з цією метою:

а) розроблено схему взаємозалежності та взаємодії між чотирма базовими площинами (матеріальною, соціетальною, факторною й інституціональною) системи просторового управління природно-ресурсними активами в Україні;

б) удосконалено структурно-логічну схему добру форм і засобів просторового управління з деталізацією змістовності характеристик когнітивно-інформаційного потенціалу комунікаційних мереж;

в) розвинуто методологічно важливі положення використання методів логічного проектування та врахування детермінант процесного управління при визначенні найвагоміших регресорів ресурсно-функціонального, організаційно-економічного та нормативно-правового впливу, застосування яких і дозволяє встановити пріоритетні об'єкти докладання зусиль задля раціоналізації процесів природокористування в ресурсних обмеженнях.

Рекомендації дослідників, що напрацьовано й обґрунтовано у цій площині, можуть бути використані при розробленні комплексу дієвих практичних заходів щодо децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування, як одного з ключових напрямів державної

політики у питаннях забезпечення сталого розвитку України та гарантування її національної безпеки.

Водночас, на авторське переконання, стабільну суспільно-політичну ситуацію в країні здатний забезпечити відкритий та чесний і прозорий діалог влади, як центральної, так і місцевих органів виконавчої влади за «круглим столом» із постійними консультаціями з громадськістю щодо найбільш актуальних та важливих питань у площині забезпечення сталого розвитку держави. Тобто, з питань щодо:

а) зниження градусу суспільного протистояння в українському суспільстві;

б) встановлення громадянського миру, спокою, відновлення та збереження територіальної цілісності;

в) забезпечення достатнього рівня безпеки вразливих верств населення;

г) вирішення релігійних і міжетнічних проблем;

д) реалізації комплексу дієвих заходів, спрямованих на консолідацію суспільства в питаннях утвердження української державності та розбудови громадянського суспільства тощо.

Користуючись нагодою, авторський колектив засвідчує свою готовність до подальшої конструктивної співпраці (у тому числі, шляхом надання пропозицій та рекомендацій теоретичного і практичного спрямування, а також і у площині удосконалення законодавства) щодо вирішення актуалізованих питань у сфері перезавантаження існуючої системи українського державотворення з усіма небайдужими громадянами, які мають активну громадянську позицію і з тими, хто поділяє з авторським колективом стурбованість теперішнім загостренням суспільно-політичної та соціально-економічної ситуації в державі.

Адже разом із Вами, шановний Читачу, ми всі – українці. Це наша країна. Вона для нас – не лише вулиці великих мегаполісів, гамірні дороги, нові провулки у нових мікрорайонах наших міст і містечок, під'їзди багатоповерхівок, квартири, садочки та магазини. Україна – жива держава; організоване довкілля; дух минулих століть; пам'ять про наше минуле і плани на майбутнє. У цій країні ростуть наші з вами діти, ходять до школи та здобувають освіту. Ми любимо красиві та ошатні парки, затишок родинного вогнища і теплоту материнських рук. Ми готові захищати рідну землю і справами доводити свою любов до України. А ще, Україна – це щирі та

добрі люди. Зрештою, Україна – це ми з вами. І, головне у цій площині – це наше ставлення один до одного, порозуміння та консолідація, попри усі наявні в межах державного утворення соціально-економічні, суспільно-політичні, інституційні, екологічні, ресурсні зміни й обмеження.

Водночас, авторський колектив приймає і розуміє: щоб мати комфортний та затишний життєвий український простір, навіть у межах своєї «малої Батьківщини», громаді будь-якого населеного пункту України не потрібна вказівка на те і на життєстверджуючу діяльність не потрібно дозволу центральної влади. А потрібно лише одне – соратники й однодумці. Це люди, що мають системне мислення, сучасну свідомість та нові підходи до життя; які спроможні знаходити та залучати новітні можливості й резерви для розвитку і просування суспільно значимих справ у теперішній складній політичній та соціально-економічній ситуації; які грамотно, професійно й упевнено можуть вирішувати поточні питання в масштабах свого населеного пункту, області, й зрештою, країни. Саме за цим принципом ми і сформувавши наш авторський колектив, що поставив перед собою питання з вирішення комплексу міждисциплінарних завдань за аналітичним форматом «Як і для чого робити зміни та повне переформатування й перебудову системи українського державотворення?». Адже, як багато ми говоримо про недоліки і проблеми нашого життя – і як мало зусиль докладаємо до того, щоб насправді змінити стан справ на краще на різних рівнях управління, навіть у нашому будинку, районі, місті й державі, загалом.

Але ж, це наша земля, наша Рідна Вітчизна, наше рідне місто, наші люди: тож неможливо, аби хтось прийшов сторонній і помахом «чарівної палички» відразу вирішив усі наші проблеми. Зрушити у визначеному напрямі «візок» існуючих проблем ми можемо лише самі, з нашої доброї волі, з нашого бажання. Ось чому авторський колектив вирішив підготувати до друку цю монографію – з метою максимального донесення своїх ідей та поглядів до широкого українського громадського загалу задля подальшого пошуку і згуртування однодумців навколо провідного концепту розбудови в Україні еволюційної економіки. Впевнені, що цей між-дисциплінарний шлях для більшості людей є близьким та зрозумілим, він обіцяє бути надзвичайно складним, проте, винятково захоплюючим і продуктивним. Тільки людина, її стабільна, творча енергія та

процвітання є найголовнішою цінністю у нашому житті. Вважаємо і надалі вважатимемо вказане основною детермінантою подальшої науково-прикладної діяльності нашого авторського колективу.

При цьому, пропонується монографія не є оглядовою, тому в ній не наведені погляди окремих дослідників, суб'єктів державного управління різного рівня або ж політичних діячів чи представників експертного середовища, яке обслуговує, так називану, національну «політичну еліту», зокрема, щодо проблематики забезпечення переходу держави та її регіонів до сталого розвитку чи розробки стратегії соціально-економічного розвитку України й інше.

Авторський колектив не вступає у дискусію з українськими та іноземними вченими, фахівцями з державного управління, а репрезентує результати свого мульти-дисциплінарного науково-прикладного дослідження, обґрунтовуючи власну точку зору щодо вирішення проблем національного суспільно-політичного й соціально-економічного поступу шляхом кардинальних суспільних, інституціональних, технологічних і організаційно-економічних демократичних перетворень. Тому, маємо сподівання, що вказане зорієнтує творчих читачів і дозволить дійти власних висновків щодо реальних загроз і ризиків сталому розвитку нашої держави, осягнути їх сутність і зміст, простежити логіку викладення матеріалу в межах багатопроblemного наукового видання, а державних службовців – таки спонукає до виваженого прийняття управлінських рішень.

І насамкінець. Щиро дякуємо усій команді видавництва за ентузіазм та творчий підхід, докладений до появи на світ цієї міждисциплінарної наукової праці. Вдячні надзвичайним людям – читачам, які, як ми сподіваємось, здатні забезпечити об'єктивність бачення і розуміння ситуації, що склалася наразі в Україні, та перспективи впровадження у практику подальшого національного державотворення запропонованих авторами ідей, рекомендацій і пропозицій.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Переднє слово – Алимов О. М., академік НАН України, д.е.н., проф.

Гаркуша А. О. – Університет економіки та права "КРОК" (п. 5.5);

Ільчук А. І. – к.п.н., доц., Науково-дослідний інститут праці і зайнятості населення Міністерства соціальної політики України і НАН України (п. 1.2; 2.1; 2.3; 7.5);

Крейдич І. М. – д.е.н., проф., Національний технічний університет України «Київський політехнічний університет імені Ігоря Сікорського» (передмова; п. 4.4; 5.2);

Корнєєв В. В. – д.е.н., проф., Державний науково-дослідний інститут інформатизації та моделювання економіки Міністерства економічного розвитку та торгівлі України (п. 5.4; 6.4);

Лицур І. М. – д.е.н., проф., Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України» (п. 7.1);

Микитенко Д. О. – д.м.н., доц., Клініка репродуктивної медицини «НАДІЯ» професор кафедри, МНТУ ім. академіка Юрія Бугая (п. 2.2; 3.2; 5.3; післямова);

Микитенко В. В. – д.е.н., проф., Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України» НДІ «НТІСЕ ПНР», МНТУ ім. академіка Юрія Бугая (передмова; п. 1.1.; 1.2; 1.4; 2.4; 3.1–3.4; 4.1–4.4; 5.1; 5.2; 5.4; 6.1–6.4; 7.1; 7.3; 7.4; післямова);

Порохнявий Ю. Б. – НДІ «Науково-технічних і соціально-економічних проблем національного розвитку», МНТУ ім. академіка Юрія Бугая (передмова; п. 1.1–1.4; 2.1–2.4; 3.4; 7.2; 7.5; післямова);

Рогов П. Д. – к.т.н., с.н.с., Центр воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського (п. 4.5; 6.5);

Худолей В. Ю. – д.е.н., проф., Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая (п. 4.3; 4.4);

Шелудько Н. М. – д.е.н., проф., Державна установа «Інститут економіки та прогнозування Національної академії наук України» НДІ «НТІСЕ ПНР», МНТУ ім. академіка Юрія Бугая (п. 5.4; 5.5);

Шкарлет С. М. – д.е.н., проф., Чернігівський національний технологічний університет (п. 3.1; 4.4; 6.5).

НЕЗАЛЕЖНА УКРАЇНА В КООРДИНАТАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

МОНОГРАФІЯ

ISBN 978-617-7573-64-6

Науковий редактор: Микитенко В. В.

Комп'ютерна верстка: Вишемирська С. В.

Видавець: Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая

Подано до друку: 09.07.2018; Підписано до друку 27.08.2018;

Ум.друк. арк. 65,58; обл. вид.арк. 70,52. Наклад 300 екз.

Формат 60×84/16. Папір офсетний.

Книжкове видавництво ФОП Вишемирський В.С.

Свідоцтво про внесення до державного реєстру суб'єктів видавничої справи: серія

ХС № 48 від 14.04.2005 видано Управлінням у справах преси та інформації

73000, Україна, м. Херсон, вул. Соборна, 2.

Тел. (050) 133-10-13, (050) 514-67-88

e-mail: printvvs@gmail.com